

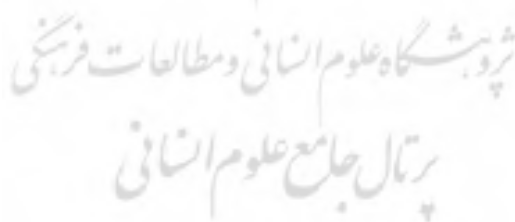
Solutions institutionalizing study among students A military university

Seyed Mohammad Reza Rashidi Al Hashem(ph.D)¹
Abdolarsol Sobhani²

Abstract

The main purpose of this research is to provide strategies in institutionalizing the study among students of the officer University and the training of Imam Hussein's protection against al-Islam. The present research method is applied and quantitative. According to the statistical population of 4500 students of a military university, the number of 353 samples was obtained using Cochran formula And for data collection, a researcher-made questionnaire was used, whose validity was measured with approved experts and reliability by Cronbach's alpha method. Using SPSS software and descriptive statistics (frequency, percentage, mean and ...) and inferential (Kolmogorov Smirnov, single-sample t-test), management command variables, educational and cultural promotional and research questions analyzed Took The study culture, management command indicator, the highest mean of the category (the clash of librarians and libraries authorities) with an average of 61.6 (from 5). In the educational index, the highest average of floss (by studying, the culture of my land of my land) was 68.68 (from 5). In the promotional cultural index, the highest average of floss (spoke of the study was pleased) with an average of 4.12 (from 5).

Keywords: *institutionalization, study, students, Imam Hussein University.*

---

1. corresponding author :Assistant Professor of Imam Hossein University of Officers and Guards Training

2. Lecturer and researcher at Imam Hossein (AS) University of Officers and Guards Training

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

عوامل مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی

دکتر سید محمدرضا رشیدی آل هاشم*

عبدالرسول سبحانی**

تاریخ دریافت: 1400/06/21

تاریخ پذیرش: 1400/12/02

چکیده

هدف اصلی این تحقیق ارائه راهکارهای نهادینه نمودن مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی است. روش تحقیق حاضر از نوع کاربردی و کمی- پیمایشی است. با عنایت به جامعه آماری ۴۵۰۰ نفری دانشجویان یک دانشگاه نظامی، شمار نمونه ۳۵۳ نفر با استفاده از فرمول کوکران بدست آمد و برای گردآوری داده ها از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که روایی آن با نظر متخصصین تایید و پایایی با روش آلفای کرونباخ سنجیده گردید. با استفاده از نرم افزار SPSS و آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و...) و استنباطی (کولموگروف اسمیرنوف، آزمون t تک نمونه ای)، متغیرهای فرماندهی- مدیریتی، آموزشی- تربیتی و فرهنگی- تبلیغی و سوال های تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج حاصل از این تحقیق عبارتند از اینکه: در فرهنگ مطالعه، شاخص فرماندهی- مدیریتی، بیشترین میانگین مربوط به گویه (برخورد کتابداران و مسئولین کتابخانه ها مناسب است) با میانگین ۳/۶۱ (از ۵) بوده است. در شاخص آموزشی- تربیتی، بیشترین میانگین مربوط به گویه (با مطالعه، از فرهنگ سرزمینم باخبر می شوم) با میانگین ۳/۶۸ (از ۵) بوده است. در شاخص فرهنگی- تبلیغی، بیشترین میانگین مربوط به گویه (از صحبت با اهالی مطالعه لذت می برم) با میانگین ۴/۲۱ (از ۵) بوده است.

کلیدواژه ها: نهادینه نمودن، مطالعه، دانشجویان، دانشگاه نظامی.

*. نویسنده مسئول: استادیار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین(ع)

dsr.rashidi@gmail.com

** مدرس و پژوهشگر دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین(ع)

مقدمه

خداوند متعال در اولین آیات نازل شده قرآن مجید به پیامبر عظیم الشان اسلام حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) خطاب فرمودند: اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ؛ (قرآن، 96: 1). بخوان به نام پروردگارت، آن که تو را خلق کرد؛ که اهمیت خواندن و مطالعه از این آیه شریفه مشهود است؛ و همچنین پیامبر اعظم و ائمه معصومین (صلوات الله علیهم اجمعین) در روایات متعددی نیز اهمیت خواندن و مطالعه را بیان نموده اند.

مطالعه یکی از شاخص های توسعه یافتگی در بین جوامع بشری، سازمان ها و نهادهای مختلف می باشد که نقش موثری در رشد فکری افراد داشته و نردبان ترقی و تکامل محسوب می شود و از عمده راه های ایجاد رشد فکری؛ عادت به مطالعه و نهادینه نمودن آن است که با استمرار تحقق پیدا می کند و از ثمره های آن می توان به پرورش و شکوفا شدن استعدادهای درونی انسان، تربیت نیروی انسانی خلاق، متفکر و کارآمد و نهایتاً پیشرفت افراد برای رسیدن به کمال واقعی اشاره نمود که نیاز جامعه اسلامی ما به اینگونه افراد بسیار ضروری است.

در جامعه ما توجه جدی به موضوع مطالعه نمی شود و در این راستا مقام معظم رهبری می فرماید: "ملت ما مطالعه کردن را اصلاً جزو کارهای بشری نمی دانند! مثل خوراک و ورزش و دیگر چیزهایی که جزو کارهای معمول انسان است، مطالعه اصلاً جزو این چیزها نیست! آدم باید عنوان دیگری داشته باشد یا باید شب امتحانش باشد؛ یا باید معلم در مدرسه از آدم بخواهد؛ یا باید یک دانشمند باشد؛ یا باید بخواهد در جایی سخنرانی کند تا موجب شود که مطالعه کند! این چقدر خسارت است؟! واقعاً خدا می داند من وقتی یادم می آید و این چیزی است که تقریباً هیچ وقت از یادم نمی رود که مردم ما مطالعه کردن را بلد نیستند، به قلب من فشار می آید! از این بابت، ما چقدر داریم هر ساعت خسارت می بینیم؟! واقعاً این به عهده ی چه کسی است؟" (بیانات، 1370: 107). ایشان در بیانی دیگر می فرمایند: "کتابخوانی باید مثل خوردن و خوابیدن و سایر کارهای روزانه در زندگی مردم وارد شود." (سیدعلی خامنه ای، 1390: 45).

از قدیمترین زمانی که کتب اسلامی تدوین شده در ردیف سایر دستورهای اسلامی، از قبیل نماز و روزه و حج و جهاد و امر به معروف و نهی از منکر، بایستی هم تحت عنوان "باب وجوب طلب العلم" باز شده و علم به عنوان یکی از فرائض شناخته شده. (شهید مطهری، 1377: 257)

سرعت پیشرفت علوم و گسترش روزافزون حجم وسیع اطلاعات به حدی می باشد که با گذر زمان تحول عظیمی در دنیا ایجاد شده است و افرادی در این تحول نقش اساسی را ایفا نموده و موفقیت هایی بدست آورده اند که اهل مطالعه بوده و بر پایه فکر و اندیشه حرکت می کنند. "در عصر حاضر تمام جوامع دنیا به سوی تحول گام بر می دارند و مقوله کتابخوانی، دسترسی به اطلاعات و ترویج مطالعه از مولفه های اصلی دنیای جدید است." (لستر، 1995: 90).

هدف اصلی تحقیق مابارت است از: تبیین عوامل مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی.

در جهت دستیابی به هدف اصلی هدف های فرعی زیر پیگیری می شوند:

- 1- تبیین عوامل فرماندهی- مدیریتی مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی
- 2- تبیین عوامل آموزشی- تربیتی مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی
- 3- تبیین عوامل فرهنگی- تبلیغی مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی

ادبیات تحقیق

تعریف مفاهیم

راهکار :

راهکار کلمه ای ترکیبی است از راه+کار و این واژه به مفهوم راه حل، پاسخ، جواب، شیوه نامه و روش حل مسایل است. (فرهنگ معین، 1371: 1584)

نهادینه کردن :

زمانی گویند چیزی، فکری، یا پدیده ای نهادینه شده که در روند استواری مبتنی بر سازمان یافته شدن، سیستماتیک شدن، و ثابت شدن قرار گیرد و نقش و کارکردهای آن مشخص شود. (محسنی، 1380: 432)

مطالعه :

مطالعه به دقت نگرستن در چیزی برای وقوف بدان، خواندن کتاب و نوشته ای و فهمیدن آن و قرائت نوشته ای برای درک آن است. (فرهنگ معین، 1388: 4195) اطلاع یافتن از چیزی با ادامه نظر در آن- خواندن کتاب یا نوشته دیگر و دقت کردن در آن. (فرهنگ عمید، 1389: 952)

دانشجو :

جوینده علم و دانش، جوینای دانش، طالب علم، شاگرد مدرسه عالی، شاگرد دانشکده، آن که در دانشگاه تحصیل کند. (فرهنگ عمید، 512:1389)

دانشگاه :

محل دانش، جای دانش، مدرسه عالی که تمام علوم در آنجا تدریس می شود، موسسه بزرگ علمی که شامل چند دانشکده است و در هر یک از دانشکده های آن رشته ای از علوم تدریس می شود. (فرهنگ عمید، 512:1389)

تعاریف عملیاتی

راهکار:

منظور شیوه و روش هایی است که با استفاده از آن بتوان مطالعه را در بین دانشجویان دانشگاه نهادینه کرد.

نهادینه کردن: با اجرای برنامه های قانونی کاربردی متنوع برای دانشجویان، توسط رده های مختلف دانشگاه، مطالعه به یک فرهنگ تبدیل شود.

مطالعه:

مطالعات درسی و غیر درسی دانشجویان را شامل می شود.

دانشجویان:

افرادی که به منظور ارتقاء در ابعاد مختلف، در یک دانشگاه نظامی.

پیشینه تحقیق

پیشینه تحقیق داخلی: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نتایج تحقیق	عنوان تحقیق	محقق و سال انجام تحقیق
مطالعه زنان با فرهنگ اقتصادی، فرهنگ کار و شغل و فرهنگ و نقش انتظارهای جامعه ارتباط دارد.	مطالعه فرهنگ کتابخوانی در بین زنان شهر خلخال	رشیدی آل هاشم، سیدمحمد رضا (1386)

<p>از دیدگاه اساتید دانشگاه، مدیران امور اطلاع رسانی، و کتاب شناسان کودک و نوجوان و نیز دانشجویان، به منظور ارتقاء فرهنگ مطالعه و کتابخوانی بایستی راهکارهای مختلف اجرایی، برنامه ای - کاربردی، اجتماعی - فرهنگی و نوآورانه و نیز تأکید بر نقش رسانه ها، مسئولین و مدیران اجرایی بیش از پیش مورد توجه واقع شود.</p>	<p>راهکارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان</p>	<p>خنیفر، حسین؛ طاهری، فاطمه و سیار، ابوالقاسم (1393)</p>
<p>اندنتایج حاصله نشان می دهد که چهار عامل فضای آموزشی، خانواده، معلم و ارزشهای اجتماعی بر ترویج فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان اثرگذارند. به عبارتی دیگر، ارزشهای اجتماعی دارای رتبه اول و مؤلفه های معلم، خانواده و فضای آموزشی به ترتیب دارای اولویت های بعدی در ترویج فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان پسر مقطع متوسطه هستند</p>	<p>بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان پسر مقطع متوسطه ی منطقه ی 5 شهر تهران</p>	<p>یعقوبی راد و همکاران (1394)</p>
<p>نتایج نشان داد که بین متغیرهای میزان مطالعه و نوع شغل، نوع سرگرمی، انگیزه مطالعه، روش تهیه کتاب، میزان درآمد و میزان پرداختن به کتاب ارتباط وجود دارد</p>	<p>به بررسی وضعیت مطالعه در میان مراجعان کتابخانه های عمومی شهرستان سرپل ذهاب و تحلیل دلایل انگیزش و بازدارنده مطالعه</p>	<p>رسولی، محمدی، قاضی میرسعید، کلبادی نژاد و پهلوان زاده (1396)</p>
<p>یافته های این پژوهش نشان میدهد که میانگین میزان مطالعه افراد مورد بررسی روزانه سه ساعت</p>	<p>تحلیل وضعیت مطالعه دانشجویان</p>	<p>جواهری و محمدی (1397)</p>

سه دانشگاه تهران، خوارزمی و شهید بهشتی	و نیم است که از این مقدار دو ساعت و نیم آن درسی و بقیه مطالعه غیر درسی است. بر اساس یافته های این پژوهش رشته دانشجویان تأثیری بر میزان مطالعه نداشته و در تمامی رشته ها در حدود 50 درصد دانشجویان کمتر از یک ساعت در روز مطالعه می کنند.
--	---

پیشینه تحقیق خارجی

محقق و سال انجام تحقیق	عنوان تحقیق	نتایج تحقیق
یوگانگ (2006)	اجازه دهیم مطالعه بخشی از زندگی ما باشد	اظهار می کند که مطالعه حق بشر و برای توسعه کشور مفید است. همچنین در این تحقیق بیان می کند که کتابداران باید نقشی مهم در این زمینه به عهده گیرند و مطالعه دسته جمعی را پیشنهاد می کند
باکودی (2007)	منزلت اجتماعی در ارتباط با قشر بندی اجتماعی	نتایج پژوهش حاکی است از اینکه منزلت، درآمد و تحصیلات، سه پایه اصلی برای قشر بندی اجتماعی در مطالعه ی کتاب در مجارستان هستند. رفتار مطالعاتی مجارستانی ها به شدت با منزلت اجتماعی خود و والدینشان ارتباط دارد. به عبارت دیگر، قشر بندی به وسیله ی درآمد، تحصیلات و منزلت، رفتار مطالعاتی افراد را تعیین میکند. هر چه نظام قشر بندی اجتماعی جایگاه بالاتری داشته باشد، بیشتر به سمت مطالعه میرود.
باباریند، باباریند	بررسی عادت به	این پژوهش نشان داد که استفاده از رسانه های الکترونیک

<p>برای سرگرمی زمان افراد برای مطالعه داوطلبانه را کاهش داده است. در کنار این عامل عوامل دیگری نیز مانند دسترسی ناکافی به مواد خواندنی لذتبخش و کمبود پشتیبانی والدین نیز بر کم شدن زمان مطالعه افراد دامن میزنند</p>	<p>مطالعه و استفاده از رسانه های الکترونیک در میان دانشجویان نیجریه</p>	<p>و دایک (2018)</p>
<p>مهمترین یافته این پژوهش که به شیوهای پیمایشی 331 نفر را مورد بررسی قرار داد، این بود که استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (آی سی تی)، فرهنگ خانواده، فرهنگ مدرسه، و درآمد خانواده به طور چشمگیری بر روی عادت به مطالعه دانشجویان تأثیر گذارند</p>	<p>واکاوی مداخلات بالقوه مبتنی بر آی.سی.تی بر ترغیب عادت به مطالعه در میان دانشجویان دانشگاهی در کشور اوگاندا</p>	<p>املی و سابی (2019)</p>

مطالعه و کتابخوانی از منظر آیات و روایات

دین مبین اسلام و کلام الله مجید برای مطالعه و کتابخوانی و کسب علم، ارزش و اعتبار ویژه ای در نظر گرفته است. اهمیت کتابخوانی در اسلام به اندازه ای است که معجزه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) از گونه کتاب است و در این کتاب مقدس هم اولین آیاتی که بر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) نازل شده با امر به خواندن و الفاظ کتاب، قلم، و علم توأم شده است. "اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ" بخوان که پروردگارت (از همه) بزرگوارتر است. "الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ" همان کسی که بوسیله قلم تعلیم نمود. (علق / 1). اهمیت کتاب و کتابخوانی و عظمت و شرافت کتاب در اسلام تا حدی است که خداوند متعال به قلم و به آنچه می نویسد، قسم یاد می کند. ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ. (قلم / 1). هم در قرآن و هم در روایات و گفتار بزرگان بر نقش سازنده کتاب و کتابخوانی در رشد و تعالی فکری و اجتماعی انسان ها با پافشاری فراوان اشاره شده است؛ به گونه ای که در یک تقسیم بندی جالب، جوامع بشری را به دو قسمت جوامع دارای کتاب و جوامع بدون کتاب تقسیم می کند. همچنین، قرآن و روایات، کتاب و کتابخوانی را و سیله ای برای حفظ

و سازماندهی و انتقال ذخایر فرهنگی و علمی به نسل های آینده دانسته بر تاثیرات معنوی و اخروی مطالعه و به میراث گذاشتن دانش برای آیندگان اشارات فراوان می کند. قرآن کریم، به سبب اینکه برای علم و دانش و کسب علم و تفکر در پدیده های جهان هستی اهمیت خاصی قائل شده است، به تبع آن، برای دانشمندان و علمای دین و دانش هم فضیلت و اعتبار خاصی قائل شده و ویژگی مهم علم و دانش را، دوام و ماندگاری منافع آن هم در این دنیا و هم در آخرت برای افراد دانسته است. به طوری که، در روایات و احادیث هم عالمان بر عابدان برتری دارند؛ چون منافع عبادت فقط شامل شخص عابد است ولی منافع علم هم شامل عالم و هم شامل سایر افراد می شود؛ به طوری که، در قرآن و اسلام، کتاب و کتابخوانی از جایگاهی بس عظیم برخوردار است. بررسی آماری محتوای کلام الله مجید نشان داد که واژه کتاب به اشکال مختلف 255 بار، واژه علم 582 بار، واژه قلم 2 بار، و واژه اقرا 3 بار در قرآن تکرار شده است. در نتیجه مطالعه و کتابخوانی و تحصیل علم و دانش از فرایض بسیار موکد در دین مبین اسلام، قرآن کریم و احادیث و گفتار بزرگان دانش است. (مرادمند، 1389: 144-133). پیامبر اسلام به عنوان بزرگ ترین و برترین انسان ها، در خصوص اهمیت مطالعه می فرمایند: " طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَلَا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ بُغَاءَ الْعِلْمِ ؛ طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است. خداوند جویندگان دانش را دوست دارد. " (کلینی، 1379، ج 1: 87) و در حدیثی دیگری بیان می نمایند: " أُغْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا أَوْ مُجَبِّوًا لَا تَكُنِ الْخَامِسَ ؛ یا دانشمند باش یا دانشجو یا شنوا از دانشمندان و یا دوستدار آنان، و هرگز نفر پنجمی نباش که هلاک خواهی شد. " (فیض کاشانی، ج 1: 86). حضرت علی (علیه السلام) در باره اهمیت آموختن دانش می فرمایند: " كُلُّ وَعَاءٍ يَضِيقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ إِلَّا وَعَاءُ الْعِلْمِ فَإِنَّهُ يَتَّسِعُ بِهِ ؛ فضای هر ظرفی در اثر محتوای خود تنگ تر می شود مگر ظرف دانش که با تحصیل علوم، فضای آن بازتر می گردد. (ر ضی، 1404، ج 19: 25). حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در حدیثی به اهمیت علم آموزی و دانش می فرمایند: " مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَمِلَ بِهِ وَعَلَّمَ لِلَّهِ دُعَى فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ عَظِيمًا فَقِيلَ: تَعَلَّمَ لِلَّهِ وَعَمِلَ لِلَّهِ وَعَلَّمَ لِلَّهِ ؛ هر کس دانش بیاموزد و به آن عمل کند و برای خدا به دیگران آموزش دهد، در ملکوت آسمانها بزرگش خوانند و گویند: برای خدا یاد گرفت و برای خدا عمل کرد و برای خدا تعلیم داد. (کلینی، 1379، ج 1: 101).

2-3. مطالعه و کتابخوانی از منظر بزرگان

1-3-2. مطالعه از منظر حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه)

"زندگی در دنیای امروز زندگی در مدرسه اراده است؛ و سعادت و شقاوت هر انسانی به اراده همان انسان رقم می خورد. اگر بخواهید عزیز و سربلند باشید، باید از سرمایه های عمر و استعداد های جوانی استفاده کنید. با اراده و عزم راسخ خود به طرف علم و عمل و کسب دانش و بینش حرکت نمایید، که زندگی زیر چتر علم و آگاهی آن قدر شیرین و انس با کتاب و قلم و اندوخته ها آنقدر خاطره آفرین و پایدار است که همه تلخی ها و ناکامی های دیگر را از یاد می برد. بشریت با همه پیشرفت هایش در علوم و فنون هنوز در گهواره طفولیت دانش است، و تا رسیدن به بلوغ کامل راه طولانی در پیش است. امیدوارم ملت های اسلامی و ملت بزرگ ایران با یک تحرک فرهنگی گسترده بتوانند مسلمانان را از فقر و تنگنای علمی در آورند." (صحیفه امام، ج 21: 137)

مطالعه از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

مطالعه و کتابخوانی یکی از دغدغه های مهم مقام معظم رهبری می باشد و در بیاناتشان به این موضوع مهم اشاره داشته و می فرمایند "ملت ما مطالعه کردن را اصلاً جزو کارهای بشری نمی دانند! مثل خوراکی و ورزش و دیگر چیزهایی که جزو کارهای معمول انسان است، مطالعه اصلاً جزو این چیزها نیست! آدم باید عنوان دیگری داشته باشد یا باید شب امتحانش باشد؛ یا باید معلم در مدرسه از آدم بخواهد؛ یا باید یک دانشمند باشد؛ یا باید بخواهد در جایی سخنرانی کند تا موجب شود که مطالعه کند! این چقدر خسارت است؟! واقعاً خدا می داند من وقتی یاد می آید و این چیزی است که تقریباً هیچ وقت از یاد من نمی رود که مردم ما مطالعه کردن را بلد نیستند، به قلب من فشار می آید! از این بابت، ما چقدر داریم هر ساعت خسارت می بینیم؟! واقعاً این به عهده ی چه کسی است؟" (بیانات، 1370، 107). و در مورد رابطه تنبلی و مطالعه بیان می دارند "یکی از مشکلات ما تنبلی است. مسئله ی مطالعه و کتابخوانی مهم است. در جامعه ی ما بی اعتنائی به کتاب وجود دارد. ما باید جوانان را به کتابخوانی عادت دهیم، کودکان را به کتابخوانی عادت دهیم؛ که این تا آخر عمر همراهشان خواهد بود. آنچه که همیشه برای انسان می ماند، کتابخوانی در سنین پائین است. جوانان شما، کودکان شما هر چه می توانند، کتاب بخوانند؛ در فنون مختلف، در

راه‌های مختلف، مطلبی یاد بگیرند. البته از هرزه‌گردی در محیط کتاب هم باید پرهیز کرد، منتها این مسئله‌ی بعدی است؛ مسئله‌ی اول این است که یاد بگیرند، عادت کنند به این که اصلاً به کتاب مراجعه کنند، کتاب نگاه کنند. البته باید دستگاه‌ها مراقب باشند، اشخاص مواظب باشند، هدایت کنند به کتاب خوب؛ که با کتاب بد، عمر ضایع نشود" (بیانات، 1391، 37). مطالعه و تدبر در بیان ایشان این گونه مطرح می‌شود که "ما آحاد بشر، برای اندیشیدن، استعداد عظیمی در خود نهفته داریم. وقتی فکر نمیکنیم، وقتی مطالعه نمیکنیم، وقتی در آیات الهی تدبر نمیکنیم، وقتی تاریخ خود، در گذشته‌ی خود، در فضایی گوناگونی که برای بشریت پیش آمده است، در گرفتاری‌های گذشته، در عوامل پیروزی بزرگ برای ملت‌ها، تدبر نمیکنیم، از آن گنجینه‌ی معنوی که خدا در ما قرار داده است، محروم می‌مانیم." (بیانات، 1391، 12). ایشان در مورد تنوع در مطالعه می‌فرمایند: "بعضی از ذهن‌ها اهل کتابند؛ منتها کتاب آسان، کتابی که احتیاج به فکر کردن نداشته باشد. عیبی ندارد، این هم کتاب خواندن است، نفی نمیکنیم؛ اما بهتر از این شیوه‌ی کتابخوانی، این است که انسان در مجموعه‌ی کتابخوانی خود بتواند بیامیزد کتاب آسان را - فرض کنید رمان را، خاطره را، کتابهای تاریخی آسان را - با کتابهایی که احتیاج دارد به فکر کردن، مطالعه کردن؛ این نوع کتابها را باید وارد مقوله‌ی کتابخوانی کرد. ذهن را عادت بدهیم به این که اهل تأمل باشد، اهل تدقیق باشد؛ ذهن کار کند، در مواجهه‌ی با کتاب فعالیت کند و یکی از کارهای مهم این است که ما ذهن را عادت بدهیم به نظم در مطالعه. گاهی مراجعه‌ی به یک کتاب اگر در جای خود قرار بگیرد؛ یعنی قبل از این کتاب، کتابهای دیگری که متناسب با این موضوع است، خوانده شده باشد، بعد این کتاب مطالعه شود." (بیانات، 1390: 22). ایشان در توصیه‌ی ای به جوانان می‌فرمایند: "امروز جوانهای ما بایستی، هم سلامت جسمی، و هم سلامت معنوی، و هم سلامت فکری را با هم داشته باشند و برای خودشان نگه دارند. سلامت جسمی را با ورزش و با تغذیه‌ی مناسب؛ سلامت معنوی و قلبی را هم با توجه به خدا، با نماز، با دعا، با توسل، با یاد شهدا؛ سلامت فکری را هم با کتابخوانی تأمین کنید. توصیه می‌کنم این کتاب‌هایی را که درباره‌ی شهدا نوشته شده، درباره‌ی اینارگران دوران دفاع مقدس نوشته شده و شخصیت‌های اینها را تشریح می‌کند، بخوانید؛ هم کتابهای شیرین و پرجاذبه‌ای است، هم ذهن شما را با مسائل بسیاری آشنا می‌کند." (بیانات، 1395: 9).

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش پیمایشی بوده است. برای جمع آوری اطلاعات در این تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده شده است که در طراحی سوالات پرسشنامه دقت لازم به عمل آمده تا سوالات از سادگی و وضوح کامل برخوردار باشند. سوالات تحقیق به 3 دسته فرماندهی-مدیریتی، آموزشی-تربیتی و فرهنگی-تبلیغی که هر کدام دارای 30 سوال بود که با طیف 5 گزینه ای لیکرت (بسیار زیاد، زیاد، متوسط، کم، بسیار کم) طراحی گردید. اعتبار ابزار ما صوری بود به این ترتیب که اساتید اهل فن در حوزه های روش تحقیق جامعه شناسی و کتابداری پرسشنامه های ما را ارزیابی و نظرهای خود را ارائه دادند و برای پایداری از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق همه دانشجویان بدو ورود افسر محصل، دانش آموخته در مقطع کارشناسی، ارشد و دکتری و همچنین دانشجویان کارشناسی، رشته های گوناگون در دانشگاه حدود 4500 نفر هستند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران بدست آمد که تعداد 353 نفر بودند. برای تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و...) و استنباطی (کلموگروف-اسمیرنوف، آزمون تی تک نمونه ای) استفاده شد. برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف و برای بررسی مؤثر بودن هر یک از مؤلفه ها بر ترویج فرهنگ کتابخوانی از آزمون تی تک نمونه ای (مقایسه با میانگین نظری) استفاده شده است.

یافته های تحقیق

آمار توصیفی

با توجه به داده های گردآوری شده، نخست به کمک آمار توصیفی، ویژگیهای متغیرهای تحقیق (میانگین، انحراف معیار و...) تحلیل شده است. خلاصه مشخصات نمونه آماری مورد نظر که بر اساس نتایج پرسشنامه استخراج شده، در جدول 1 آورده شده است. با توجه به جدول شماره 1 مشاهده می شود میانگین متغیر راهکارهای فرماندهی-مدیریتی برابر 2/66، متغیر راهکارهای آموزشی-تربیتی برابر 2/72، متغیر راهکارهای فرهنگی-تبلیغی برابر 3/26، است. با توجه به کدگذاری انجام شده (بسیار کم 1، کم 2، متوسط 3، زیاد 4، بسیار زیاد 5) می توان گفت میانگین

نمره 3 است.

جدول 1. آماره‌های توصیفی مربوط به بُعد فرهنگ مطالعه

ردیف	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار
۱	راهکارهای فرماندهی - مدیریتی	2.66	0.598
۲	راهکارهای آموزشی - تربیتی	2.72	0.503
۳	راهکارهای فرهنگی - تبلیغی	3.26	0.483
	کل مؤلفه	2.88	0.371

با توجه به جدول 1 در خصوص مؤلفه‌های بُعد فرهنگ مطالعه، بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه «راهکارهای فرهنگی - تبلیغی» با میانگین 3/26 (از 5) بود همچنین میانگین فرهنگ مطالعه در اعضای نمونه 2.88 بود که نتایج در نمودار بعدی نشان داده شده است.

آمار استنباطی

در بخش آمار استنباطی تحقیق، پس از گردآوری پرسشنامه‌ها و استخراج داده‌های اولیه حاصل از پرسشنامه‌ها به حالت قابل استفاده، نرم افزار آمار توصیفی SPSS به کار رفته است. در این تحقیق از آزمونهای کولموگروف-اسمیرنوف و t تک نمونه‌ای استفاده شده است. یکی از شروط و پیش‌نیازهای مهم جهت استفاده از آماره‌های پارامتریک، تبعیت توزیع نمونه مورد بررسی از توزیع نرمال است. در تحلیل‌های آماری، آزمونی که جهت بررسی تطابق توزیع نمونه تحقیق با توزیع نرمال به کار می‌رود، آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نام دارد. با توجه به اینکه در ادامه تحلیل‌ها لازم است تا مشخص شود که از کدام آماره‌ها ۱ بایست استفاده کرد، در اینجا لازم است ابتدا تطابق توزیع داده‌های نمونه مورد بررسی سنجیده شود.

جدول 2. نتایج حاصل از آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی تطابق توزیع

ردیف	مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	مقدار Z	سطح معناداری
1	راهکارهای فرماندهی - مدیریتی	2.66	0.598	0.706	0.702
2	راهکارهای آموزشی - تربیتی	2.72	0.503	0.704	0.705

1 - پارامتریک یا ناپارامتریک

عوامل مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی

0.678	0.720	0.483	3.26	راهکارهای فرهنگی - تبلیغی	3
0.628	0.749	0.371	2.88	فرهنگ مطالعه	4

نتایج جدول 2 نشان می‌دهد؛ با توجه به سطوح معناداری و با توجه به اینکه همه مؤلفه‌ها دارای سطح معناداری بیشتر از 0/05 هستند، توزیع‌های نمونه مورد بررسی نرمال بوده و در موارد مقتضی بایستی از آزمون‌های پارامتریک استفاده نمود.

بررسی سوال‌های تحقیق

سوال فرعی اول

عوامل مرتبط با فرماندهی - مدیریتی در میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی

چيست؟

برای پاسخ به این سؤال باید ابتدا به بررسی وضعیت مطالعه در بین اعضای نمونه بپردازیم که برای این امر با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون پارامتریک t تک‌نمونه‌ای استفاده گردید. لازم به یادآوری است که آزمون t تک‌نمونه‌ای جهت مقایسه میانگین به دست آمده از نمونه مورد بررسی در متغیر مورد نظر با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه به کار می‌رود. با توجه به اینکه طیف لیکرت تحقیق حاضر 5 گزینه‌ای (خیلی کم = 1، کم = 2، متوسط = 3، زیاد = 4 و خیلی زیاد = 5) است، لذا میانگین فرضی برابر با 3 خواهد شد. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای جهت بررسی سؤال فرعی اول در جدول 4-6 ارائه شده است.

جدول 4-6. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای جهت بررسی سؤال فرعی اول

آماره‌ها مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
راهکارهای فرماندهی - مدیریتی	277	2.65	0.597	-9.594	276	کمتر از 0.01

نتایج جدول 4-6 نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره t (-9,594) و سطح معناداری (کمتر از 0.01)، میانگین نمونه مورد بررسی (2.65) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و مورد

انتظار جامعه (3) دارد. با توجه به این مطلب می توان گفت: از دید پاسخ گویان، مؤلفه راهکارهای فرماندهی- مدیریتی در بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی کوچکتر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان تمایل پاسخگویان به مؤلفه راهکارهای فرماندهی- مدیریتی را کمتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

سوال فرعی دوم

عوامل آموزشی- تربیتی مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی چیست؟

برای پاسخ به این سؤال با توجه به نرمال بودن توزیع داده ها از آزمون پارامتریک t تک نمونه ای استفاده گردید.

جدول 4-7. نتایج آزمون t تک نمونه ای جهت بررسی سؤال فرعی دوم

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	آمارهها مؤلفه
کمتر از 0.01	274	-9.112	0.503	2.72	275	راهکارهای آموزشی- تربیتی

نتایج جدول 4-7 نشان می دهد که با توجه به مقدار آماره t (-9,112) و سطح معناداری (کمتر از 0.01)، میانگین نمونه مورد بررسی (2.72) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه (3) دارد. با توجه به این مطلب می توان گفت: از دید پاسخ گویان، مؤلفه راهکارهای آموزشی- تربیتی در بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی کوچکتر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان تمایل پاسخگویان به مؤلفه راهکارهای آموزشی- تربیتی را کمتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

سوال فرعی سوم

عوامل فرهنگی- تبلیغی مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی چیست؟

برای پاسخ به این سؤال با توجه به نرمال بودن توزیع داده ها از آزمون پارامتریک

عوامل مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی

t تک نمونه‌ای استفاده گردید.

جدول 4-8. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی سؤال فرعی سوم

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	آماره‌ها / مؤلفه
کمتر از 0.01	273	8.999	۰.483	3.26	274	راهکارهای فرهنگی - تبلیغی

نتایج جدول 4-8 نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره t (8.999) و سطح معناداری (کمتر از 0.01)، میانگین نمونه مورد بررسی (3.26) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه (3) دارد. با توجه به این مطلب می‌توان گفت: از دید پاسخ‌گویان، مؤلفه راهکارهای فرهنگی - تبلیغی در بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی بزرگ‌تر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می‌توان تمایل پاسخگویان به مؤلفه راهکارهای فرهنگی - تبلیغی را بیشتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

سوال اصلی تحقیق

عوامل مرتبط با میزان مطالعه در بین دانشجویان یک دانشگاه نظامی چیست؟

برای پاسخ به این سؤال با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون پارامتریک

t تک نمونه‌ای استفاده گردید.

جدول 4-9. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی سؤال اصلی تحقیق

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	آماره‌ها / بُعد
کمتر از 0.01	276	-5.275	۰.371	2.88	277	فرهنگ مطالعه

نتایج جدول 4-9 نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آماره t (-5.275) و سطح معناداری (کمتر از 0.01)، میانگین نمونه مورد بررسی (2.88) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه (3) دارد. با توجه به این مطلب می‌توان گفت: از دید پاسخ‌گویان، بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد

بررسی کوچکتز از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان تمایل پاسخگویان به بُعد فرهنگ مطالعه را کمتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

نتیجه گیری

در باره گویه های شاخص فرماندهی و مدیریتی که در بردارنده 33 گویه بوده است. در فرهنگ مطالعه، با عنایت به میانگین های به دست آمده، بیشترین میانگین مربوط به گویه شماره 25 (برخورد کتابداران و مسئولین کتابخانه ها مناسب است) با میانگین 3/61 (از 5) بوده است. در باره گویه های شاخص آموزشی تربیتی در فرهنگ مطالعه، با عنایت به میانگین های به دست آمده، بیشترین میانگین مربوط به گویه شماره 12 (با مطالعه، از فرهنگ سرزمینم باخبر می شوم) با میانگین 3/68 (از 5) بوده است.

در باره گویه های شاخص فرهنگی تبلیغی در فرهنگ کتابخوانی، با عنایت به میانگین های به دست آمده، بیشترین میانگین مربوط به گویه شماره 25 (از صحبت با اهالی مطالعه لذت می برم) با میانگین 4/21 (از 5) بوده است.

در باره شاخص های بُعد فرهنگ مطالعه، بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه «راهکارهای فرهنگی - تبلیغی» با میانگین 3/26 (از 5) بود همچنین میانگین فرهنگ مطالعه در اعضای نمونه 2.88 بود

از بین ابعاد و متغیرهای گوناگون و اثر گذار در کاهش امر مطالعه برابر آماره های بکار گرفته بر روی پاسخ های پاسخگویان در ابزار تحقیق یعنی پرسشنامه، یافته های زیر به دست آمده اند:

الف- از دید پاسخگویان، مؤلفه راهکارهای فرماندهی - مدیریتی در بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی کوچکتز از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان تمایل پاسخگویان به مؤلفه راهکارهای فرماندهی - مدیریتی را کمتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

یعنی از نظر پاسخگویان مشکلات ناشی از فرماندهی و مدیریت خیلی در باره این که پاسخگویان تن به مطالعه نمی دهند اثر گذار نیستند یا با بهبود شمار کتاب و کتابخانه و یا بهبود

امکان های سخت افزاری زیاد نباید انتظار بهبود مطالعه را داشت یعنی نبود مطالعه ارتباطی با نبود امکانات یا قانون های بکار گیری شده و همین طور کارمندان کتابخانه ها و.... ندارد. برای بهبود فرهنگ مطالعه نباید دنبال راهکارهای سخت افزاری را گرفت.

ب- از دید پاسخ گویان، شاخص راهکارهای آموزشی- تربیتی در بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با عنایت به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی کوچک تر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان تمایل پاسخگویان به مؤلفه راهکارهای آموزشی- تربیتی را کمتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

برابر پاسخ های پاسخگویان، اساتید، شیوه های آموزش، متون و.... در کاهش مطالعه اثر گذار نیستند. یعنی نباید انتظار داشت که چرخش اساتید، بکار گیری اساتید با سواد تر، و استفاده از ابزار آموزشی بهتر، و.... در افزایش مطالعه اثر گذار باشند یعنی کاهش مطالعه و... ارتباطی به اساتید، کیفیت و کمیت آموزش، متون، روش های تدریس و ابزارهای تدریس ندارد.

ج- از دید پاسخ گویان، شاخص راهکارهای فرهنگی- تبلیغی در بُعد فرهنگ مطالعه تفاوت معناداری با حد مورد انتظار دارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی بزرگ تر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می توان تمایل پاسخگویان به مؤلفه راهکارهای فرهنگی- تبلیغی را بیشتر از حد متوسط ارزیابی کرد.

برابر پاسخ های پاسخگویان، شاخص راهکارهای فرهنگی- تبلیغی در بُعد فرهنگ مطالعه اثر گذار هستند. شاید ناشناخته ماندن محل کتابخانه های دانشکده ها و دانشگاه و گروه های علمی موجب استفاده کمتر دانشجویان از کتابخانه ها شده است. یا فضای دانشگاه از نظر فرهنگی و تبلیغی زیاد مناسب مطالعه نیست و دانشجویان از این منظر در فضاهای تبلیغی و فرهنگی مطالعه و کتابخوانی قرار نمی گیرند یا مجموعه برنامه های دانشگاه در فضای فرهنگی و تبلیغی مطالعه و کتابخوانی قرار ندارد. می توان گفت انجام برنامه های نظامی صرف و عملی فضای نظامی علمی و توام با مطالعه و کتاب را تحت الشعاع قرار داده است. بی عنایتی فرماندهان، مدیران و مسئولان گروه ها در فضای فرهنگی و تبلیغی همراه با دیدگاه های علمی، در سطح کتاب، کتابخوانی، نوشتن و تحقیقات علمی انجام نمی شود فضای پادگانی صرف دانشجویان را از فضای مطالعه و دانش افزایی و تحقیق دور کرده است.

راهکارهای نهادینه کردن مطالعه در بین دانشجویان دانشگاه

برابر یافته های تحقیق ما، ضعف در بعد فرهنگی - تبلیغی به عنوان عامل اثرگذار در کاهش مطالعه و کتاب خوانی در دانشگاه بوده است. هر چند ابعاد را به مدیریتی - فرماندهی، آموزشی - تربیتی نیز تقسیم کرده بودیم و گویه های مربوط به ابعاد فرماندهی و مدیریت و آموزش و تربیت از دید پاسخگویان نقشی در کاهش فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در دانشگاه نداشتند ولی در کلان مسئله چنین مسئله ای زیر چتر فرماندهی و مدیریت دانشگاه قرار دارد.

راهکارهای فرهنگی - تبلیغی

- فضای دانشگاه از ورودی به محوطه دانشگاه، خیابان ها، مساجد، غذاخوری ها، خوابگاه ها و حتی میدانی عملیاتی و صبحگاه با تبلیغ های مربوط به مطالعه و کتابخوانی تزئین شوند.
- در فضای تبلیغات دانشگاه در عرصه های گوناگون مطالبی بر انگیزاننده انتخاب شود که دانشجو را به سوی جستجوی موضوع و مطالب سوق دهد.
- مسائل مهم دانشگاهی که در عرصه های علم و تحقیق جای چالش و سوال است در جلوی چشم دانشجو به نمایش درآید و جستجوگری او را برانگیزاند.
- همایش ها و کنفرانس های علمی دانشجویی با طراحی هایی که دانشجو ها را به تحقیق و مطالعه وادارد انجام شود.
- برگزاری نمایشگاه های گوناگون کتاب درون دانشگاه و بیرون دانشگاه،
- تشویق دانشجویایی که در حوزه های تحقیق، مطالعه و کتابخوانی فعال تر هستند.
- دعوت از شخصیت های گوناگون علمی به دانشگاه و برگزاری جلسه های علمی و سوال و پرسش به گونه ای که دانشجوها به مطالعه و تحقیق تهییج شوند.
- برگزاری جلسه های گوناگون نقادی کتاب در حوزه های گوناگون با شرکت دانشجوها،

- اعلام و برگزاری مسابقه های مقاله نویسی و تالیف کتاب در بین دانشجویها،
- همه جای دانشگاه به آیه هایی در حوزه مطالعه و تحقیق تزئین شود.
- در جای جای دانشگاه احادیثی از معصومین در حوزه تحقیق و مطالعه درج و تبلیغ شود.
- در جای جای دانشگاه کلام امام (ره) و مقام معظم رهبری در حوزه تحقیق و مطالعه درج و تبلیغ شود.
- آثار نوشتاری دانشجویان در دانشگاه مورد عنایت واقع شده و دانشجویان برگزیده مرتب مورد تشویق واقع شوند.
- درون خوابگاه ها اتاق هایی برای تحقیق و مطالعه تعبیه شود.
- فضای خوابگاه ها به شکل های گوناگون بیانگر و مبلغ امر تحقیق و مطالعه باشند.
- در دانشگاه بیشترین ارزش و شخصیت متوجه افراد محقق و مطالعه گر باشد.
- آثار دانشجویان محقق و پژوهشگر در معرض دید همه و به ویژه دانشجویان قرار گیرد.

راهکارهای فرماندهی - مدیریتی

- در انتخاب فرماندهان و مدیران ارشد دانشگاه و دانشگاه در انتخاب فرماندهان دانشکده ها و گروه های علمی اولویت ها را به افراد محقق و اهل مطالعه بدهند.
- جهت گیری های آموزشی و هدف گذاری های دانشگاه و دانشکده ها بر پایه شاخص های علمی و پژوهشی استوار شود.
- برنامه های علمی و تحقیقی پایه برنامه های آموزشی و تربیتی دانشگاه قرار گیرد.
- کتابخانه های دانشگاه و دانشکده ها در جاهای شناخته شده و با نیروی کافی و متخصص تجهیز شوند.
- کتابخانه های دیجیتالی و فیزیکی شبانه روز به دانشجویان خدمات ارائه دهند.

- فضای کتابخانه دل انگیز و جذاب بوده و افراد از حضور در آن جا احساس خستگی و دلزدگی نکنند.
- برنامه های گوناگون کتابخانه ها همیشه در همه جای دانشگاه تبلیغ شده و جنبه های تشویقی داشته باشند.
- کتابخانه ها به آزمایشگاه های گوناگون و مخازن و اتاق های مناسب و آرام برای مطالعه تجهیز شوند.
- از نیروهای متخصص در کتابخانه ها بهره برده شود.

راهکارهای آموزشی - تربیتی

- از اساتید اهل دانش، علاقمند و پژوهشگر برای تدریس استفاده شود.
- اساتید منابع شان را به روز نموده، مطالعه و استفاده از منابع گوناگون را از دانشجویان مطالبه نمایند.
- نظام آموزش و امتحان بر پایه تحقیق و پژوهش و مطالعه پایه ریزی شود.
- اساتید انگیزه های تحقیق و پژوهش دانشجویان را تحریک نمایند.
- دانشگاه به طرح ریزی فضای آموزشی و تربیتی تحقیقی همت بگمارد.
- از طریق ارتباط با دانشگاه های مشابه و همکاری های علمی با آن ها فضای دانشگاه و دانشجویان را رقابتی نماید.
- با برگزاری همایش های بین دانشگاهی با حضور دانشجویان دانشگاه های مشابه، روحیه تحقیق و رقابت را در بین اساتید و دانشجویان ایجاد نماید.

منابع

1. کلام الله مجید
2. مفاتیح الجنان
3. بیانات مقام معظم رهبری (1370). در دیدار با اعضای «گروه اجتماعی» صدای جمهوری اسلامی ایران، شماره 107.
4. خامنه ای، سیدعلی (1390). من و کتاب، انتشارات سوره مهر.
5. خنیفر، حسین؛ طاهری، فاطمه؛ سیار، ابوالقاسم (1391). راهکارهای اجرایی ارتقاء فرهنگ مطالعه در بین دانش آموزان. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، دوره ۲۵، شماره ۹۸
6. رسولی، بهروز (1398). بررسی سرانه مطالعه در ایران، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
7. ظریف مرادیان، نسرين (1397). بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر فرهنگ کتابخوانی، معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
8. عمید، حسن (1389). فرهنگ فارسی عمید. تهران: انتشارات راه رشد.
9. غفاری، سعید؛ هنرجو، مریم (1397). راهکارهای ارتقاء فرهنگ مطالعه در میان زنان عضو کتابخانه های عمومی شهر ملایر، فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، شماره 36.
10. گودرزی، شراره (1395). معرفی الگوهای ترویج کتاب خوانی در جهان و ارائه الگویی اسلامی - ایرانی برای ترویج خواندن. فصلنامه تحقیقی پژوهشی کتاب مهر، تهران، انتشارات سوره مهر. شماره 19.
11. مطهری، مرتضی (1377). بیست گفتار، چاپ چهاردهم، تهران، انتشارات صدرا.
12. محمدی، مسعود؛ قاضی میرسعید، سیدجواد؛ کلبادی نژاد، کمیل؛ پهلوان زاده، باقر (1396). بررسی وضعیت مطالعه در میان مراجعان به کتابخانه های عمومی شهرستان

سرپل ذهاب و تحلیل دلایل انگیزشی و بازدارنده به مطالعه. (فصلنامه دانش شناسی علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات 10، 36).

el3 محسنی، منوچهر (1380). جامعه شناسی. تهران، کتابخانه طهوری.

14. یعقوبی راد، فرزانه. کاوسی، اسماعیل. رشیدپور، علی (1394). بررسی عوامل مؤثر بر

ارتقای فرهنگ کتابخوانی در میان دانش آموزان پسر مقطع متوسطه منطقه 5 شهر تهران،

فصلنامه علمی - پژوهشی خانواده و پژوهش، شماره 12 (1).

15. www.khamenei.ir

16. Lester, James (2014.). Writing research papers: A complete guide. 23th ed. New york: RPER Collins College pub.

17. Thomas, L. L (.2009). Rescuing Reading at the Community College. The Journal of the Virginia -Community College, 14(1), 5-14.

18. Yuguang, W. (2006). Let reading become a part of our life. Journal of Library Science in China.

19. Mlay, S., & Sabi, H. (2019). A structural analysis of ICT-based intervention on reading habits in Uganda. information society, 35(1), 26-35.

20. Bukodi, E. (2007), "Social Stratification and cultural consumption in Hungry: Book Readership", Poetics, 35/112-131.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی